

MANAGEMENT OF VISITATION INTERFERENCE

OBUZDAVANJE OMETANJA SUSRETA

Ira Daniel Turkat, Ph.D.

Prijevod i objavljivanje na internetskim stranicama Udruge Dijete-razvod je autor ovoj neprofitnoj udruzi pismeno odobrio. Za potrebe citiranja, naslov originala je naveden u zaglavlju članka.

Razvedeni roditelji koji ometaju susrete djeteta s drugim roditeljem predstavljaju posebne teškoće ne samo za obitelji koje su u to uključene, već također i za sudove. Procjenjuje se da roditelji više od šest milijuna djece ometaju susrete kakve je sud odredio (Children's Rights Council, 1994.). Podaci istraženi od Kressel (1985.) pokazuju da je 40 posto razvedenih majki priznalo da kažnjava svog bivšeg supruga uskraćivanjem susreta. Slično tomu, Arditti (1992.) izvještava da se 50 posto razvedenih muževa žali da su im prava susreta uskraćena. Usprkos ovim alarmantnim brojkama, pregled literature otkriva da postoji premalo istraživanja o prirodi, etiologiji ili tretmanu ometanja susreta (Turkat, 1994.).

Iz perspektive suda, opcije za rješavanje opetovanog ometanja susreta su ograničene. Kazne za nepoštovanje sudske odluke su manje efikasne nego što je potrebno, roditelj koji krši jednu sudsku odluku suda neće biti manje ograničen u kršenju sljedeće sudske odluke. Nadalje, kažnjavanje takvog roditelja financijski bi moglo potencijalno štetiti djeci. Isto se odnosi i na strože kazne kao što je zatvor ili promjenu sudske odluke o tome s kim će dijete živjeti. Jednostavno rečeno, suci često imaju vezane ruke.

Uz ograničeni opseg opcija koje su sudu dostupne, ponekad se članove obitelji koji ometaju susrete upućuje na terapiju. Nažalost, nema znanstvenih dokaza da stručnjaci mentalnog zdravlja mogu uspješno tretirati problem ometanja susreta (Turkat, 1994.). Također je upitna razina kompetentnosti stručnjaka mentalnog zdravlja kad se radi o sporovima u vezi s tim s kojim će roditeljem dijete živjeti (Turkat, 1993.).

Zbog važnosti promicanja dobrih odnosa između djeteta i roditelja s kojim ne živi, posebice kad su oboje viktimizirani naporima ometanja, razmatraju se novi pristupi sudskog postupanja. Zapravo, usvajajući Family Support Act - Zakon o podršci obitelji iz 1988., američki Kongres je odobrio da se takvi programi razvijaju i evaluiraju. Kao dio ovoga procesa, Pearson i Anhalt (1994.) su nedavno analizirali ove inovativne protokole sudova pet država. Korištenje intervencija, kao što su intenzivni nadzor slučaja, žurne telefonske konferencije, medijacija, edukacija roditelja i drugi naponi ove vrste, pokazali su krajnje razočaravajuće rezultate.

Ocjene roditelja koji su sudjelovali u državnim programima sudova otkrile su da je '...mali broj roditelja oba spola u bilo kojem mjestu bio optimističan u smislu da će program dovesti do opipljivih poboljšanja' (Pearson i Anhalt, 1994, str. 40). Autori su iznijeli ovu ocjenu u svojoj procjeni podataka: 'Susreti nisu pokazali tendenciju promjene nakon sudjelovanja u programu.' (str. 9).

U sadašnjem trenutku, roditelj koji je istinski predan ometanju susreta, najvjerojatnije će u tome uspjeti.

Dokumentirajući da je '...tvrdokornost sporova oko susreta' (str. 41) i važna i uznemirujuća sama po sebi, još više zabrinjavaju drugi dokazi. Oko polovice uključenih gdje je postojala neka vrsta periodičnih susreta (u usporedbi sa slučajevima gdje su susreti bili rijetki ili ih nije bilo) izjavilo je da se ometanje susreta pogoršalo nakon sudjelovanja u programu.

Zato, izgleda da ne samo da su takvi programi krajnje neefikasni, već i da sudjelovanje u njima može za obitelj predstavljati rizik za još ozbiljniji problem. Zašto je kronično ometanje susreta tako teško obuzdati? Odgovor na ovo pitanje je temelj razvoja novih i korisnijih zahvata. Kao što pokazuju druge discipline (kao što je zdravstvo), dobra formulacija problema najčešće povećava šanse za razvoj djelotvornih intervencija (Turkat, 1985.). Nesumnjivo je da su neophodni novi pristupi sudskom rješavanju nedoumica oko ometanja susreta.

Svrha ovoga rada je ponuditi novi pristup problemu ometanja susreta s djecom koji se zasniva na razumijevanju problema.

Da bih ovo postigao, prvo ću opisati neke vrste osoba koje se angažiraju u kroničnom ometanju susreta. Ovo bi trebalo razjasniti "prirodu sile" i pomoći čitateljima prepoznati takve osobe na početku sudskog spora. Sljedeće, ilustrirat ću kako se ometanje susreta provodi, uz osvrt u smjeru skiciranja ciljanih područja za potencijalnu intervenciju. I na kraju, dat ću specifične smjernice o tome kako bi ovakve slučajeve sud trebao obuzdavati.

TKO OMETA?

Kao što je prije navedeno, postoji pomanjkanje istraživanja o ometanju susreta. Međutim, klinički opisi osoba koje se redovito ovako ponašaju sad se pojavljuju i u literaturi. Oni obuhvaćaju 'sindrom otuđenja od roditelja' (Gardner, 1987.; 1989.) i 'sindrom zlonamjerne majke* povezan s razvodom' (Turkat, 1994.; 1995.).

U knjizi koju je objavio 2002., **Child Visitation Interference in Family Law Litigation, Dr Turkat je 'majka' zamijenio s 'roditelj'. Ovo se dogodilo zbog promjena do kojih je došlo do 2002. - izmjene percepcije o kvaliteti očinske brige za djecu, pomak od presumpcije 'osjetljive rane dobi' i majke kao najpogodnijeg 'primarnog roditelja' prema presumpciji 'najboljeg interesa djeteta' i izmjena obiteljskog zakona u mnogim državama SAD-a te intenzivne edukacije sudaca o spriječavanju rodnih predrasuda i o potrebi fokusiranja na dijete u sudskim postupcima o tome s kim će dijete živjeti. Posljedica toga je značajno povećan postotak očeva kojima su djeca dodijeljena da s njima žive. Zajedno s tom pojavom, došlo je do pojave slučajeva zlonamjernog ponašanja očeva, što prije, tj. u vrijeme pisanja ovoga članka, nije bilo uočeno. Ovim se nameće teza da zlonamjernost nije pitanje spola već joj je omogućen rast i razvoj u situacijama kad jedan roditelj ima moć, a pitanje kontrole moći roditelja s kojim dijete živi pravosuđe SAD ne uspijeva uvijek riješiti na način da zaštiti interese djeteta na zadovoljavajući način, bez obzira na resurse i percepciju važnosti zaštite interesa djeteta u ovakvim sporovima - **prim. urednice**.*

Gardner je dao odličan klinički opis sindroma otuđenja od roditelja. Ukratko, roditelj s ovim poremećajem podučava dijete da postane neopravdano opsjednuto negativnim kvalitetama drugog roditelja. Puno napora se ulaže u poduku djeteta da je nešto jako loše s roditeljem s kojim dijete ne živi. Prirodno, ovakvo ponašanje uzrok je ozbiljnog oštećenja odnosa djeteta i ciljanog roditelja.

Metode koje se koriste u otuđivanju djeteta od roditelja su različite. Mogu uključivati sarkastične komentare (npr. 'eto, tvoj divni, obzirni otac će zaista provesti malo vremena s tobom'); eksplicitnog kritiziranja (npr. 'tvoja je majka previše sebična da bi te voljela'); implicitnog kritiziranja (npr. 'želiš li zaista razgovarati "s tim muškarcem" kad nazove?'); ozbiljnih pretjerivanja (npr. roditelj koji u nekim prilikama popije piće se opisuje kao alkoholičar); izvrnute komunikacije (npr. čineći da dijete bude uznemireno i zatim nepravedno optužujući drugog roditelja da je uzrok negativnih osjećaja); i paranoidnog

ponašanja (npr. dnevno programiranje djeteta da je drugi roditelj 'zao' kad za to nema temelja).

Kad je na djelu potpuno razvijen sindrom otuđenja od roditelja, roditelj i dijete dijele neprijateljska uvjerenja o, i ponašanja prema, drugom roditelju. Drugim riječima, sindrom postoji kad su i roditelj i dijete zahvaćeni. U takvim slučajevima se susreti kronično ometaju i dijete je utrenirano u potpuno samostalnom odbijanju susreta.

Težina sindroma otuđenja od roditelja varira od slučaja do slučaja. Gardner vjeruje da 90 posto svih borbi oko toga s kojim će roditeljem dijete živjeti pokazuju neke aspekte ovoga sindroma. On također izvještava da je majka počinitelj u 90 posto slučajeva. Ipak, neophodna znanstvena istraživanja ovoga sindroma tek se trebaju pojaviti.

SINDROM ZLONAMJERNE MAJKE POVEZAN S RAZVODOM

Drugi sindrom - sindrom zlonamjerne majke povezan s razvodom - identificiran je u slučajevima gdje majke ne samo da pokušavaju otuđiti djecu od očeva, već se posvećuju opsežno postavljenoj kampanji kako bi direktno ozlijedile oca (Turkat, 1995.). Dijagnostički kriteriji za ovaj sindrom su navedeni u Prikazu 1.

Neki primjeri ekstremnijeg ponašanja opaženog u takvih osoba uključuje sljedeće: ostavljanje djeteta da spava u autu kako bi dokazale da ih je otac doveo do bankrota; spaljivanje kuće bivšeg supruga; lažno optuživanje za seksualno zlostavljanje; manipuliranje drugih ljudi da uznemiravaju bivšeg supruga; širenje zlobnih laži o bivšem suprugu; pokušaji da bivši suprug dobije otkaz na poslu; i vožnja automobilom koja završava u dnevnom boravku bivšeg supruga.

Žene s ovim sindromom kronično ometaju susrete. Iako se bave ozbiljnim pokušajima otuđivanja djeteta od oca, nisu uvijek uspješne. Zbog toga, razvijeni sindrom otuđenja od roditelja nije potreban za utvrđivanje sindroma zlonamjerne majke povezanog s razvodom.

Osim toga, ove su žene vješti lašci, visoko manipulativne i sposobne motivirati druge osobe za sudjelovanje u kampanji protiv oca. Kao što je to slučaj sa sindromom otuđenja od roditelja, nema potrebnih istraživanja o ovoj abnormalnosti.

Prikaz 1:

kriteriji za Sindrom zlonamjerne majke povezan s razvodom. (Preuzeto iz Turkat, 1995., uz dozvolu nakladnika, Plenum Publishing, New York.)

1. Majka koja neopravdano kažnjava muža od kojeg se razvela ili se razvodi: pokušajima otuđivanja zajedničke djece od oca; uključivanjem drugih u zlonamjerne aktivnosti protiv oca; angažirajući se u pretjeranom parničenju.
2. Majka posebno pokušava osporiti djeci: redovite neometane susrete s ocem; neograničeni telefonski pristup ocu; očevo sudjelovanje u školskim i izvanškolskim aktivnostima djece.
3. Obrazac prožima ponašanje i uključuje zlonamjerne aktivnosti prema suprugu, uključujući: laganje djeci o ocu; laganje drugima o ocu; ponašanje prema ocu koje uključuje kršenje zakona.
4. Poremećaj nije specifično povezan s drugim mentalnim poremećajima iako poseban mentalni poremećaj može paralelno postojati.

Teškoće u sudnici.

Osobe s bilo kojim od ovih sindroma mogu biti sklone i sposobne lagati na sudu na potpuno uvjerljiv način. Ponekad su im vještine manipuliranja tako dobro razvijene, da su u stanju utjecati na druge kako bi ovi lažno svjedočili protiv viktimiziranog roditelja. Mogu biti intelektualno superiorniji odvjetniku suprotne strane. Optuženi za ometanje susreta često imaju nešto što može biti izvrsno objašnjenje za njihovo ponašanje; poneko može čak biti istinito. Na primjer: 'Puno puta sam mu ponudila da vidi svoju kćer, ali on ne surađuje; svaki put kad dođe uzeti Billyja, Billy plače i odbija ići s njim; nikada se ne drži plana, gospodine suče, bez obzira koliko se ja jako trudim...'

Ono što se tipično izostavlja iz ovakovog svjedočenja je činjenica da roditelj koji ometa ili laže, ili je izmanipulirao dijete ili situaciju kako bi stvorio lažnu predodžbu o svojoj nevinosti u vezi s onim što mu se stavlja na teret.

Ukoliko roditelj koji ometa nastavi uspješno kršiti odluku o susretima, s vremenom viktimizirani roditelj često postaje toliko emocionalno i financijski iscrpljen da slučaj nestaje iz djelokruga rada suda. Na nesreću, izvan sudnice se ometanje susreta nastavlja, često s novom snagom.

Svakodnevno ometanje.

Roditelj koji razvije vještinu ometanja susreta tipično će zatvoriti sva vrata koja drugi roditelj pokuša otvoriti da bi vidio dijete. Početak ovog ponašanja može datirati još iz vremena kad su se susreti odvijali na relativno redovitoj osnovi. Možda je roditelj koji ometa namjerno ignorirao dogovorene susrete s vremena na vrijeme ili je prigodno 'zaboravio' na susret. Na ovaj način, čak i kada dođe do susreta, roditelj koji ometa može poduzeti korake kako bi ga sabotirao.

Na primjer, roditelj s kojim dijete živi, može nazivati dijete svakih 30 minuta ili slično; može isplanirati višestruke aktivnosti djeteta za vrijeme susreta i pojaviti se na svakoj od njih; može manipulirati djecom da se drugačije ponašaju u domu drugog roditelja; može navesti druge ljude da stalno nazivaju dijete; može nazvati policiju i tvrditi da je dijete izloženo nekim potencijalno opasnim događajima u domu roditelja s kojim ne živi i zahtijevati da to policija odmah istraži.

Ukoliko sud nije u stanju uspješno intervenirati u slučaju koji je u tijeku, a ometanje susreta se povećava, vjerojatno je da će se ovakve aktivnosti umnogostručiti. Kad roditelj koji namjerava ometati jednom shvati da čak ni privid prihvaćanja susreta nije potreban, poteškoće će obvezno narasti do neba.

Evo nekih primjera što se može dogoditi. Kad se postave standardne smjernice susreta, roditelj koji ometa će odlučiti da se toga neće držati. Kad se odredi neutralno mjesto za primopredaju djeteta, taj se roditelj neće pojaviti. Kad se uspostave određeni datumi i mjesta susreta, to neće imati utjecaja na ponašanja roditelja koji ometa. Kad se druge osobe uključe u pokušaje susreta, oni će također biti manipulirani kako bi pomogli kampanji ometanja ili će biti izbačeni iz igre.

Kad se policija pozove da pomogne u primopredaji djeteta, bit će im rečeno da se roditelj s kojim dijete ne živi 'zabunio' u vezi s planom susreta i da 'nije njegov red'; ako sudska odluka navodi točno vrijeme i dane susreta, dijete će biti drugdje ili će biti izmanipulirano da 'odigra ulogu' na takav način da policijski službenik neće imati volje intervenirati.

Odnos roditelja s kojim dijete ne živi sa školom je drugi cilj roditelja koji ometa. Na primjer, kad roditelj pokuša susret s djetetom u školi, roditelj koji ometa će učiniti što god je potrebno da ovo spriječi. Može direktoru škole reći da drugi roditelj nema pravo posjetiti školu; može učitelju reći da će drugi roditelj vrlo vjerojatno oteti dijete; drugim stručnjacima u školi može reći da postoje pravni dokumenti koji ograničavaju pristup djetetu. U ekstremnim slučajevima, dijete može biti sklonjeno iz škole ili roditelj koji ometa može u školi volontirati sa svrhom nadgledanja razreda djeteta.

Pristup roditelja s kojim dijete ne živi djetetovim izvanškolskim aktivnostima također može biti cilj. Na primjer, pokušava li promatrati natjecanje djece u sportu, roditelj koji ometa može upotrijebiti iste 'trikove' koje koristi u školi. Rezultat toga može biti da se trener boji dati drugom roditelju plan natjecanja i/ili ostali roditelji mogu toga roditelja izbjegavati kao da je kužan.

U svakom od ovih primjera, vješt roditelj koji ometa dobiva upravo ono što želi - drugi se radije ne bi upletali, pa tako nitko od autoriteta ne nadgleda situaciju. Posljedica je ta da dijete i roditelj s kojim ne živi gube dragocjeni dio zajedničkog života. Štetu je nemoguće procijeniti.

IMPLIKACIJE SVAKODNEVNOG OMETANJA

Roditelj s kojim dijete ne živi će, ako je bivši supružnik predan ometanju susreta, vjerojatno s vremenom ostati bez daljih opcija. Samo nekolicina si može priuštiti suđenje na redovitoj bazi. Nadalje, policija ne može nazočiti svakoj epizodi ometanja susreta, a ne može ni sudac. Čak i kad bi bilo moguće, od toga bi bilo malo ili nikakve koristi u rješavanju slučaja u kojem su sucu ruke i onako u osnovi vezane.

U sadašnjem trenutku, roditelj koji je istinski predan ometanju susreta, najvjerojatnije će uspjeti. Takva se osoba doima bez prave želje za promjenom, što ukazuje da terapija vjerojatno ne bi bila učinkovita. Osoba koja laže u sudnici je jednako sklona lagati i terapeutu.

Roditelji koji se u sudnici zaklinju da će surađivati, pa onda krše tu zakletvu gotovo prvog sljedećeg dana, znaju da ne slijedi neposredna kazna za takvo ponašanje. Značajni intervali između ročišta garantiraju da neće biti pravodobne kazne, i to je činjenica s kojom računaju roditelji koji sofisticirano ometaju susrete.

Čak i kad se mogu zakazati pravodobna ročišta, vješti roditelj koji ometa zna da se s puno toga može provući. Kako što su Pearson i Anhalt (1994.) dokumentirali, ozbiljno kažnjavanje roditelja koji ometa rijetko se primjenjuje. Nadalje, čak i kad se, za kaznu, odluka s kojim će roditeljem dijete živjeti promijeniti, u nekim slučajevima su djeca toliko izmanipulirana da izravno sabotiraju sposobnost roditelja s kojim su sad da u novoj ulozi bude uspješan. S ograničenim pravnim posljedicama u praksi, samosvjestan i spretan roditelj koji ometa susrete, može to u cijelosti iskoristiti.

Ukratko, možemo formulirati problem ometanja susreta s djetetom kao posljedicu tri temeljna problema:

1. odlučnost roditelja koji ometa da sabotira svaku priliku za prikladni susret s djetetom;
2. odsustvo jasnih detaljno određenih planova susreta, mjesta primopredaje, nadzora i kažnjavanja; i
3. odsustvo pravodobne kazne.

KRITERIJI PRAVNIH LIJEKOVA

Prije razmatranja specifičnih kriterija pri traženju rješenja za ometanje susreta, važno je prvo razmotriti što neće djelovati. Jednostavno rečeno, to je sljedeće:
Svaka mogućnost koja se pruži roditelju s kojim dijete živi da kontrolira susrete, bit će iskorištena.

Zato dozvoljavanje postojanja ovakvih prilika povećava vjerojatnost da će se ometanje nastaviti.

Drugim riječima, izgleda da se za učinkovitu intervenciju mora eliminirati što je više moguće rupa u zakonu koje roditelju koji ometa omogućavaju spriječavanje susreta.

U ovoj točki se svakako pitate kako se ovo može postići osim promjenom odluke o tome s kojim će roditeljem dijete živjeti. Odgovor leži u prirodi sudske odluke. Ona

- ne smije biti nejasna. *Mora precizno odrediti datume, vremena i uvjete susreta;*
- ne smije prepustiti provođenje susreta roditelju s kojim dijete živi i mora upućivati sve povezane s tim roditeljem da se moraju držati odluke, a ne samo roditelj s kojim dijete živi;
- ne smije sadržavati prazne prijetnje. *Mora jasno navesti kazne koje će se primijeniti u slučaju nepridržavanja sudske odluke, i mora provesti te kazne ukoliko je potrebno;*
- mora biti zaslužena.

VIŠESMjerne SUDSKE ODLUKE

Temeljem navedenoga, preporuča se u ovakvim slučajeva uspostaviti 'višesmjerne' sudske odluke. One su 'višesmjerne' zato što je to upravo ono što čine: Usmjeravaju roditelje i ostale na specifična ponašanja u svjetlu specifičnih posljedica. U nekim aspektima, višesmjerna sudska odluka je kao putovnica; ona omogućuje viktimiziranom roditelju da uđe u domenu susreta s djetetom, koja mu je zatvorena bez ovakvog dokumenta.

Konkretno, višesmjerna sudska odluka će sadržavati sljedeće temeljne komponente:

1. *plan susreta s konkretnim datumima i vremenima:* Takav plan obuhvaća točne datume susreta i točno vrijeme kad susret počinje i završava. Konkretnost je na takvoj razini da bilo koji vanjski promatrač ne bi imao prostora tumačiti datume i vremena na bilo koji drugi način osim onoga navedenog u sudskoj odluci. Ovaj aspekt sudske odluke bi bilo potrebno obnavljati na periodičnoj osnovi, prema tome kako sud odredi.
2. *precizno definirano neutralno mjesto za primopredaju.* Idealno, odabrano mjesto bi trebalo biti neutralno, gdje bi bila smanjena mogućnost konflikta i gdje ne postoje strateške prednosti za roditelja koji ometa. Primjeri uključuju predvorje policijske postaje, crkveni ured ili glavni ulaz šoping centra.
3. *imenovanje jedne osoba koja će nadgledati i vršiti nadzor nad svakom primopredajom:* Nadglednik treba biti netko tko je prihvatljiv objema stranama ili netko u koga sud ima povjerenje. Ako je mjesto primopredaje predvorje policijske postaje, nema potrebe za imenovanjem nadglednika.
4. *precizno formulirane ovlasti svim djelatnicima u provođenju zakona da primopredaja bude provedena kako je to specificirano u sudskoj odluci.* Kako bi se izbjeglo da roditelj prekrši određene dane i vremena za predaju djeteta drugom roditelju, sudska odluka treba narediti policiji pomoć viktimiziranom roditelju u lociranju djeteta. U nekim slučajevima, sudska odluka može predvidjeti hapšenje roditelja koji krši odluku.
5. *precizno ovlaštenje školskom osoblju da roditelju s kojim dijete ne živi omogući svaki pristup u skladu sa zakonom:* Sudska odluka bi trebala konkretno narediti svakome od osoblja u školi koju dijete pohađa da ima omogućiti pristup svakoj i svim zabilješkama i informacijama o djetetu svakom od roditelja na zahtjev, i da dozvoli svakom roditelju slobodan pristup djetetu za vrijeme trajanja škole. Sudska odluka treba također narediti ravnatelju škole da, ukoliko dođe do sukoba između roditelja temeljem pristupa djetetu ili djetetovim učiteljima, sačini plan posjeta školi koji dozvoljava jednom roditelju pristup u 50% vremena svakoga tjedna, a drugom u preostalih 50% vremena. Ukoliko bi bilo koji od roditelja kršio ovaj plan, ravnatelju se naređuje da odmah izvijesti odvjetnike oba roditelja i sud.

6. *precizno davanje ovlasti svom osoblju uključenom u bilo koju aktivnost djeteta da osigura punopravni pristup roditelju s kojim dijete ne živi:* Sudska odluka bi trebala jasno navesti da svaka osoba koja predstavlja organizaciju koja uključuje dijete, bilo da je obrazovna, financijska, zdravstvena, stručna, rekreacijska, vjerska ili druga, ima obvezu osigurati svakom roditelju potpuni i otvoreni pristup svakoj pojedinačnoj i svim aktivnostima, informacijama, planovima i svim relevantnim poznatim činjenicama koje su povezane s njihovim bavljenjem djetetom.
7. *precizno ovlaštenje svakoj osobi uključenoj u bilo koju aktivnost djeteta da se ne bavi nikakvom aktivnosti koja ometa odnos između djeteta i roditelja s kojim dijete ne živi, uključujući i prava susreta:* Sudska odluka mora jasno navesti da se ova naredba odnosi na svaku osobu koja se bavi djetetom u bilo kojem svojstvu (grupna događanja, poduka, profesionalne aktivnosti, rekreacijski događaji, timski sportovi i slično), uključujući i prijatelje, rodbinu, susrede, stručnjake i poznanike, ali se ne ograničavajući samo na njih.
8. *jasan redosljed kazni za roditelja s kojim dijete živi zasnovan na prirodi izvršenog kršenja odluke:* Sudska odluka mora predvidjeti jasno određene mjere koje će se provoditi ukoliko roditelj prekrši sudsku odluku. Kazne moraju biti jasno navedene uz redosljed postupnog pooštavanja, te primijenjene u skladu s tim.
9. *jasno određene kazne za svaku osobu koja prekrši sudsku odluku:* Sudska odluka treba sadržavati jasna upozorenja da će svaka namjerna aktivnost ili izostanak aktivnosti koji negativno djeluje na bilo koji aspekt provođenja pojedinih točaka sudske odluke rezultirati jasno određenim kaznama.
10. *odredbaa kojom sud rezervira mogućnost modifikacije sadržaja sudske odluke bilo kada te da je može primijeniti na način na koji sud odluči:* Ova stavka omogućava sudu potpunu ovlast nad provođenjem, izmjenama i primjenom sudske odluke.

Za uspješno obuzdavanje roditelja koji ometa susrete, mora se kontrolirati struktura rasporeda susreta, primopredaja djece, posrednici i kazne.

PRAKTIČNE STRATEGIJE

Koncept višesmjernje sudske odluke pruža novi pristup problemu ometanja susreta s djetetom. On se temelji na formulaciji da se za uspješno obuzdavanje roditelja koji ometa susrete, mora kontrolirati struktura rasporeda susreta, primopredaja, posrednici i kažnjavanje.

Konkretnije, potrebno je:

1. zatvoriti sve rupe u zakonu koje su općenito prisutne u tradicionalnim sudskim odlukama o susretima i kontaktima;
2. narediti ključnim osobama u vezi s ovim problemom da ne sudjeluju u ometanju susreta; i
3. uspostaviti dobro definirane i pravodobne kazne za kršenje.

Jasno je da je stara pretpostavka da će roditelj koji ometa susrete surađivati uz minimalne upute suda, pogrešna. Višesmjernje sudske odluke omogućavaju uvjerljivije sudjelovanje suda i, na taj način, daju roditelju s kojim dijete ne živi i djetetu povećane šanse oporavka odnosa.

Jasna specifikacija kazni je ključna za vešesmjernje sudske odluke. Dokument treba iskazati precizne posljedice prvog kršenja, drugog kršenja i tako dalje. Opseg prikladnih kazni je u

nadležnosti suda. Primjeri obuhvaćaju povećano vrijeme susreta s roditeljem s kojim dijete ne živi, novčane kazne, polaganje depozita, kućni pritvor, društveno koristan rad, plaćanje naknade odvjetniku suprotne strane, zahtjev za javnom isprikom, dugotrajnu psihoterapiju, zatvor i izmjenu sudske odluke o tome s kojim će roditeljem dijete živjeti.

U nekim slučajevima sud može zahtijevati da roditelj koji ometa to javno obznani: sud može odlučiti javno obznaniti i da se takav roditelj 'popravio'. Zato bi trebalo razmotriti mogućnost da roditelj koji ometa mora:

- ispričati se djeci i viktimiziranom roditelju u sudnici i obećati da više neće ometati susrete;
- napisati pismo isprike ostalim uključenim osobama, kao što su djelatnici škole, sportski treneri i drugi; ili
- potpisati izjavu kojom potvrđuje prihvaćanje sadržaja sudske odluke i traži od svakoga tko je pročitao da se iste drži.

Opseg takvih posljedica najbolje je utvrditi u svakom slučaju posebno.

Postoji nekoliko potencijalnih nedostataka višesmjernih sudskih odluka. Prvo, ako postoje rupe u zakonu, roditelj koji ometa susrete će ih po svojoj prilici pronaći i iskoristiti. Drugo, moguće je da će viktimizirani roditelj, tražeći osvetu, zlorabiti sudsku odluku. Na primjer, ljutiti roditelj s kojim dijete ne živi bi mogao nevinim kolegama i prijateljima roditelja koji ometaju susrete neprikladno prijetiti 'gnjevom' suda. Treće, višesmjerne sudske odluke određuju da se druge osobe angažiraju u određenim ponašanjima koje bi one najradije izbjegle. Primjeri uključuju školskog službenika koji bi se najradije 'riješio te odgovornosti' ili dječjeg učitelja tenisa koji radije ne bi imao posla sa ljutitim roditeljem kod kojega dijete živi.

S druge strane, potencijalna dobrobit od višesmjerne sudske odluke bi višestruko nadmašila rizike. Osim poboljšanja odnosa između viktimiziranog roditelja i djeteta, ove bi odluke vjerojatno skratile vrijeme suđenja i rezultirale uštedama troškova sudskog postupka. Stjecanje iskustva u korištenju ove vrste sudske odluke, omogućit će smanjenu mogućnost nastanka takvih problema.

Ometanje susreta s djetetom je ozbiljan problem koji pogađa više od šest milijuna djece. U sadašnjem trenutku, pokazuje se nesavladivim. Postoji nada da će nam korištenje višesmjernih sudskih odluka pomoći u prevladavanju ove nacionalne tragedije.

LITERATURA

Arditti, J.A. 1992. "Factors Relating to Custody, Visitation, and Child Support for Divorced Fathers: An Exploratory Analysis." *Journal of Divorce and Remarriage* 17: 23-42.

Children's Rights Council, 1994. "Annual Convention Brochure." Washington, D.C.

Gardner, R. A. 1987. *The Parental Alienation Syndrome and the Differentiation Between Fabricated and Genuine Child Sex Abuse*. Creskill, N.J.: Creative Therapeutics.

Gardner, R. A. 1989. *Family Evaluation in Child Custody Mediation, Arbitration, and Litigation*. Creskill, N.J.: Creative Therapeutics.

Kressel, K. 1985. *The Process of Divorce*. New York: Basic Books.

Pearson, J. & J. Anhalt. 1994. "Enforcing Visitation Rights," 34 *The Judges' Journal*, No. 2, Spring 1991, at 2.

Turkat, I. D. 1985. *Behavioral Case Formulation*. New York: Plenum Publishing.

Turkat, I. D. 1993. "Questioning the Mental Health Expert's Custody Report." *American Journal of Family Law* 7: 175-79.

Turkat, I. D. 1994. "Child Visitation Interference in Divorce." *Clinical Psychology Review* 14:737-42.

Turkat, I. D. 1995. "Divorce Related Malicious Mother Syndrome." *Journal of Family Violence*.

Sadržaj web stranice Dr Ira Daniel Turkat:

<http://iraturkat.com>

Dr Ira Turkat o Sudskom postupku za to s kim će dijete živjeti

Javno priopćenje

Neki članci koje sam objavio u stručnim časopisima kao što su *Journal of the American Academy of Matrimonial Lawyers* (Stručni časopis Američke akademije odvjetnika obiteljskog prava), *The Judges' Journal* (Stručni časopis za suce), *Court Review* (Sudački časopis), *American Journal of Family Law* (Američki stručni časopis za obiteljsko pravo), *Journal of Family Violence* (Stručni časopis za obiteljsko nasilje) i *Clinical Psychology Review* (Stručni časopis za kliničku psihologiju), objavljeni su dijelom ili u cjelosti na raznim Internetskim stranicama koje su zanimljive različitim čitateljima. Ostavimo li autorska prava po strani, valja imati na umu da sam ove članke pisao isključivo radi edukacije stručnjaka.

U svjetlu očitog interesa koji za moj rad na području sudskih postupaka za to s kim će dijete živjeti pokazuju ljudi izvan struke, osjećam se obveznim izravno dati nekoliko temeljnih preporuka onima koji se bore za to da dijete živi s njima:

1. Prvo mislite na djecu. Ovo bi trebalo voditi svaki vaš korak u postupcima, kako u sudnici, tako i izvan nje.
2. Ako duboko u svom srcu vjerujete da ste na pravoj strani, i odlučite se za vođenje sudskog postupka, učinite sve najbolje što možete, ne previđajući ni najmanji detalj tokom parnice.
3. Općenito, postoji nedostatak potrebnih znanstvenih istraživanja u kojima bi se našlo uporište za vrijednost preporuka stručnjaka mentalnog zdravlja sudu, u vezi s tim s kojim će roditeljem dijete živjeti.
4. Suci mogu donijeti izvrsne odluke, ali i ne moraju. Strategija vođenja slučaja i predstavljanje slučaja na sudu su najvažniji. Kad zaista vjerujete da ste na pravoj strani u borbi za svoju djecu, vaš je posao postići najbolju moguću sudsku odluku ili postići najbolju moguću nagodbu. Priskrbite si najbolju moguću pomoć u ovom pothvatu. Vaša djeca ne zaslužuju ništa manje od toga.

Ira Daniel Turkat, Ph.D. - Venice, Florida